

Sysifos - jako úděl člověka

Každý z lidí je jakýsi Sysifos: když se narodí, je zcela dole a jeho „balváneček“ je docela maličký (téměř jen biologický). Jak dítě roste, roste i balvan na jeho zádech, balvan mnoha nejrůznějších zkušeností a poznatků, které si musí (některé má) pamatovat. Někteří lidé v pozdějším věku (zejména po pubertě) dělají, co mohou, aby jim balvan co možná nerostl, a drží se proto při zemi. Jiní se velice snaží dostat na jakýsi ne zcela zřetelný vrchol, ale také oni dělají co mohou, aby jim balvan nerostl a nepřekážel – „chtějí se dostat na vrchol s menším zavazadlem, *snadněji*“ (Canetti, *Tajné srdce hodin*, str. 36-37.)

Mýtus o Sysifovi však ve skutečnosti zcela pomíjí to, co je tím balvanem (resp. dělá z toho jen mrtvý kámen), nejen to, že se balvan v průběhu životní cesty zvětšuje a stává stále těžším (ale že se také v některých ohledech zmenšuje zapomínáním). Tento mýtus také pomíjí, že teprve s balvanem je cesta člověka cestou lidskou; a hluboce se mýlí, že to tlačení nebo nesení balvanu do kopce, vzhůru k vrcholu, je člověku za trest. Vždyť prastarým omylem je už dávná představa, že sama práce je za trest. (To bychom mohli spíše považovat za trest pro zvířata, že nedovedou spontánně a trvale pracovat, ale že podléhají svým instinktům.) Tím balvanem je pro každého člověka minulost (včetně jeho bylosti): je to dnes již minulost, v níž byl postaven už začátkem a pak dalším průběhem svého života do určitých okolností, které si nevybral; a k těmto okolnostem náleží samozřejmě i doba a její minulost, její historie – ani tu si nevybral. Ale pak tam stále víc přibývá té složky minulosti i jeho bylosti, na které se tak či onak podílel svými činy i nečinností, svou účinnou nebo neúčinnou nápomocí anebo svým úspěšným nebo neúspěšným bráněním tomu, aby se to stalo. Tohoto balvanu se žádný člověk nezbaví leč smrtí. Ať je celý jeho dosavadní život sebeneúspěšnější, přece v něm musel svůj balvan aspoň trochu poponést; teprve smrtí je od tohoto balvanu osvobozen. Ale to vůbec neznamená, že z jeho balvanu vůbec nic nezbylo: zbylo toho mnoho, co pak bude tížit jiné, a možná zbylo i něco, co jiným pomůže jejich vlastní balvan nést a unést.

(Písek, 040501-1.)